

אם יש מקום להתיר למנית - שיעור 366 הכרטיס בחירה (Voting Ballots) בשבת

I. **האם יש חשש בורר במנית הכרטיס בחירה - עיין בבה"ל** (ש"ט - ג ד"ה הוא לפניו) דאם בירר מין אחד מחברו ודעתו להניח שניהם אלאחר זמן יש בו איסור בורר ודלא כהפרי מגדים וע"ע בשש"כ (א - ג - הערה ר"י) דאם אינו בורר וממין אלא כל הבא לידו הוא מנגב ומניחו במקומו מותר והוא הדין בנ"ד

II. **האם הכרטיס בחירה הוי מוקצה בשבת**

(א) **לכאורה זה תלוי אם הפצא של נכרי יש בו דין מוקצה - עיין ברמ"א** (ש"י - ז) דאין הכנה שייך בשל אינו יהודי ואפילו גרוגרות וצמוקים שלו אינם מוקצה דדבר שהוא אסור בישראל משום דאתקצאי לבין השמשות דלא הוזמן מבע"י בנכרי לא שייך זה דאין הנכרי מקצה מדעתו כלום וכיון שהוא מוכן לאיש אחד מוכן לכל (מ"ב ש"י - סק"ז) לכן שלחן של נכרי שהניח עליו דבר מוקצה עם כניסת השבת שלא על דעת היהודי מותר היהודי לטלטלו אחרי שהנכרי הסיר את המוקצה (שש"כ כ"ז - נ"ז) וגם דבר שהנכרי מקפיד עליו שלא להשתמש בו אינו מוקצה מחמת חסרון כיס דכל מוקצה שתלוי בדעת אדם אינו מוקצה דדעת נכרי אינו כלום

(ב) **אמנם חלב של נכרי שנחלב על ידו בשבת ואפילו לצורך עצמו** וכן פירות של נכרי שנשרו מן העץ בשבת או שתלש אותם הנכרי בשבת אפילו לצורך עצמו וגם אבנים וחול שביד הנכרי כל אלה מוקצה הם ואסורים בטלטול (שש"כ שס)

(ג) **לכן הכרטיס בחירה של הנכרי אינו מוקצה** דאין הקפדת הנכרי עושה זה מוקצה מחמת חסרון כיס ובפרט שהוא מיוחד למנות בשבת זו ואפילו אם הוא מלאכתו לאיסור מ"מ נחשב לצורך גופו

III. **האם יש איסור למנות הכרטיס בחירה משום עשות חפצך או ממצוא חפצך** (ישעיה נ"ח - י"ג)

(א) **יש חילוק בין עשות חפצך ובין ממצוא חפצך** דעשות חפצך הוא עושה האיסור בשבת כגון מקח וממכר ושבות גמור הוא ואסור אפילו במקום מצוה דאסור למכור לולב בשבת אפילו הוא חפצי שמים אמנם ממצוא חפצך אין בו מעשה מלאכה בשבת והוא רק מסדר דבר לאחר השבת כגון לשכור פועלים או לסדר לקנות לולב אחר השבת והוא שבות קל של עובדא דחול ורק חפצך אסור ולא חפצי שמים ולכן להחשיך על התחום לצרכי כלה ומת מותר דהוי מצוה (רמ"א ש"ו - ג) ובענין הכרזת מצות בבהכ"נ יש אוסרים ויש מתירין דהוי כפסיקת צדקה אמנם קניית מקומות בבהכ"נ אסור שהכסא יש בו ממשות ונתינת מתנות הוי רק כמקח וממכר ולכן לצורך שבת או מצוה מותר (מ"ב ש"ו - סק"ג)

(ב) **לכן למנות כרטיס בחירה אין בו משום עשות חפצך** שאינו עושה שום דבר שאסור בשבת אם אין לו שכר בזה וגם אין בו שום שייכות לממצוא חפצך דהיינו שמכין או שמסדר דבר למוצאי שבת שאסור לעשותו בשבת

(ג) **הדוגמאות הנוגע לממצוא חפצך** להסתכל בחלונות של החניות (א) לטייל בשוק לקנות סחורה (ב) להמתין בתחנת אוטובוסים מסוככת (ג) להסתכל בקטלוג של סחורה או בהוראות בישול (שש"כ כ"ט - הערה קע"ז) ואבאר

(ד) **האיסור של ממצוא חפצך אינו אלא שנתמלאו ג' תנאים** וצריך כולם (א) רצונו לעשות מעשה שבשבת אסור לעשותו (ש"ו - א ומ"ב ס"ק א' ו') (ב) אי אפשר שיהא הדבר מותר לעשותו בשבת (ס) (ג) מתוך מעשיו ניכר שרצונו לעשות את המעשה האסורה במוצאי שבת (שש"כ כ"ט - ז)

IV. **אם יש איסור בכרטיס בחירה משום ודבר דבר**

א) שיטת רש"י שאיסור ודבר דבר הוא רק לדבר על דבר שאסור בשבת כגון מקח וממכר ועשיית מלאכת שבת וחשבונות של איסור וכדומה אמנם דעת תוספות (שנת ק"ג: ד"ה של) שזה בגדר ממצוא חפצך ודבר דבר דהיינו לדבר בשבת דברי חול והשו"ע (ש"ז - ב) הביא הב' דיעות והעיקר כרש"י

ב) השו"ע הרב (ש"ז - ב) כתב דדבר דבר שייך אפילו כשאין הדיבור מועיל לו כלום לעשיית עסקו למחר משא"כ ממצוא חפצך צריך תועלת למחר (ודלא כהערוך השלחן כ"ד)

ג) לכן כיון שאנו פסקינן כרש"י דאין איסור של דברי חול בשבת ואין איסור של עשות חפצך וממצוא חפצך בנ"ד יש מקום להקל

ד) הערות - (c) מותר לדבר ביום הכיפורים על האוכל שיאכל אחר החג וכן לדבר על החמץ בפסח (שש"כ כ"ט - ל"ט) אפשר דמותר לדבר בשבת סתם על נסיעה אם אינו מזכיר במכונות או באירון (שש"כ הערה ק"פ) עיין בא"א בוטשאטש (ש"ז - ב) שנוטה להתיר לספר על אדם אחר שהוא יעשה מלאכה לאחר השבת (ג) לדבר בינו לבין עצמו מקרי דיבור ואסור (מ"ב ש"ז - סקל"ו) אסור להרבות בדברים בטלים וגם כן דברים המצטערים (מ"ב סק"ג) חשבונות של מה בכך דהיינו בדבר שבעבר שאין לו נ"מ או תועלת הוי כדברים בטלים (עה"ש ש"ז - ט) הרהור ע"י הכתב אסור (שש"כ הערה קט"ה) לכן עתוני מסחר וכדומה אסור לקרותם

V. אפשר יש איסור משום שיבוא לקרוא בשטרי הדיוטות

א) עיין בשו"ע (ש"ז - י"ג - י"ד) שטרי הדיוטות דהיינו שטרי חובות וחשבונות אסור לקרותם ואפילו לעיין בשבת בלא קריאה אסור וטעם הדבר הובא במ"ב (ס"ק נ"ח) בשם י"א (הר"א ש) משום ממצוא חפצך ודבר דבר (ישע"י ל"ט - י"ג) וי"א (הרמב"ם כ"ג - י"ט) משום שמא ימחוק ועיין בערוך השלחן (ש"ז - ג) דקריאת השטר בפה אסור משום ממצוא חפצך ודבר דבר אבל קריאה בלב אסור רק מטעם שמא ימחוק ולכן יש נפ"מ בין הטעמים אבל הפמ"ג (ח"א ס"ק י"ט) כתב דהרהור נכלל באיסור ממצוא חפצך וכן כתב הכף החיים (ח"א ז"ז) בשם הגהות הלבוש וכן משמע מהב"ח (ודלא כהערוך השלחן) דרק הרהור בלא עיון בכתב מותר

ב) אסור לקרוא ברשימת אורחים שהכין לסעודה דהאיסור הוא משום שמא ימחק או משום יבוא לקרוא בשטרי הדיוטות דלטעם הראשון אסור לבעל הסעודה לקרוא ברשימה אפילו לדבר מצוה (שש"כ כ"ט - הערה קל"ה) אמנם בנ"ד הטעם של שמא ימחק אין באפשריות כמוכן ומ"מ אפשר לאסור משום דאמרינן לא פלוג ולטעם השני יש להתיר במקום צרכי רבים וצ"ע

ג) הערות -

1. אגרות של שאלת שלום אסור משום דמיחלף בשטרי הדיוטות וזה שיטת רש"י

(שנת קט"ז: ד"ה שטרי הדיוטות) אבל בתוספות (ד"ה וכו') כתב וז"ל דלא קרי שטרי הדיוטות אלא שטרי חובות וכיוצא בהן אבל אגרות שרי וכן נהגו העולם והשו"ע (ש"ז - י"ג - י"ד) התיר לעיין באגרות אם אינו יודע מה כתב בה אבל לקרות אסור וטעם ההיתר משום דשמא יש בה דבר שהוא צורך הגוף (ע"ש במ"ב) ומכתבים שבהם דברי תורה מותר לקוראם בשבת וכיו"ט אף אם הגיעו לידו מבעוד יום (מאירי שנת קמ"ט ודרכי משה סק"ז)

2. אם מותר לקרוא מודעות עיין בשיעור 133 II - א

3. מודעות אשר בלוח המודעות עיין בשיעור 133 II - ב

4. קריאת עיתונים בשבת עיין בשיעור 133 III - א

5. אם מותר לעיין בסירז קטלוג עיין בשיעור 133 IV - א

6. Telephone Directory .7 Advertising Circulars .8 Textbooks .9 Professional Literature

VI. השיעור לא בא להתיר למנות כרטיס בחירה בשבת אלא עניני השאלות אשר תלויים בנ"ד

נבסס לאלו נשמות אלו אוי ר' אליעזר ליפא ב"ר יסקה ארזי ע"ה אלא אורח' האשה רחל ב"ר גרשון חנוך הסניך הכהן ע"ה